

Raport z badania

**Sytuacja zarobkowa psychologów w polskim systemie
ochrony zdrowia - wybrane aspekty**

Opracowanie:

Zespół ds. Badań Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów

Anna Starkowska, Elżbieta Magia, Michał Naczyński

Nadzór:

Zarząd Krajowy Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów

Sławomir Makowski, Katarzyna Sarnicka

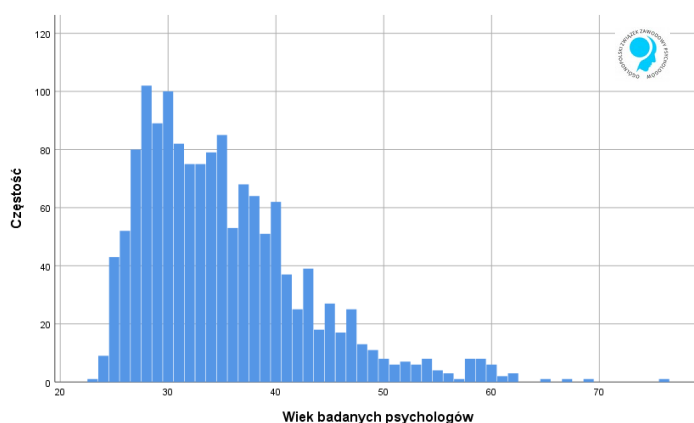
Styczeń 2019

1. Charakterystyka badanej grupy

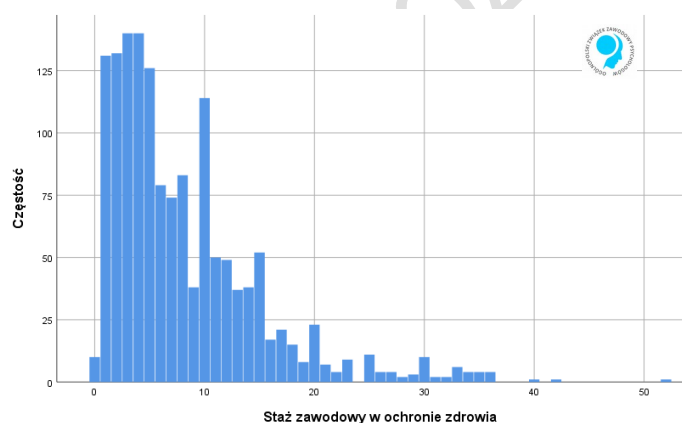
W badaniu udział wzięło 1664 psychologów, z czego 188 wyników zostało wykluczonych z analizy ze względu na znaczne braki w kluczowych pytaniach. Uwzględnioną w analizie statystycznej grupę stanowiło zatem 1476 czynnych zawodowo psychologów, w tym 1332 (90,2%) kobiet i 144 (9,8%) mężczyzn, w wieku od 23 do 76 lat (średnia wieku = 35,05; SD = 7,64) ze stażem pracy w ochronie zdrowia od poniżej roku do 52 lat (średni staż = 8,14; SD = 6,94).

Rozkład wieku i stażu pracy wśród uczestniczących w badaniu psychologów przedstawiono na wykresach 1 i 2.

Wykres 1. Rozkład wieku uczestników badania.

Wykres 2. Rozkład stażu pracy uczestników badania.

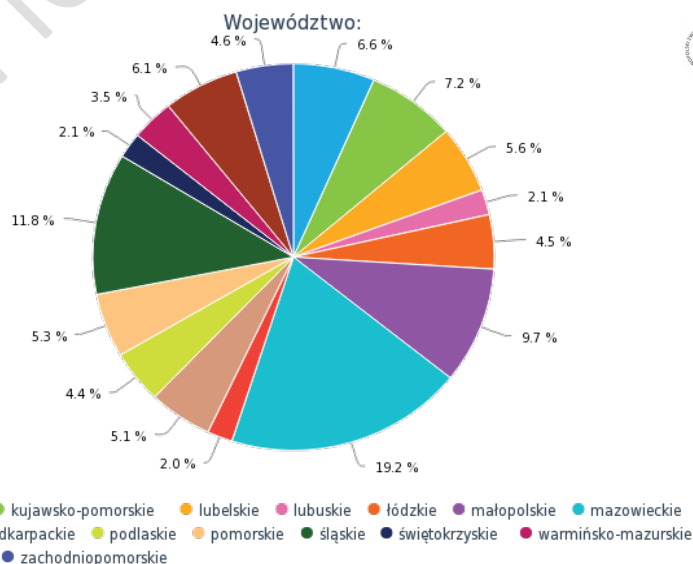

Źródło: opracowanie własne OZZP.

Źródło: opracowanie własne OZZP.

Badaniem objęto wszystkie województwa (wykres 3).

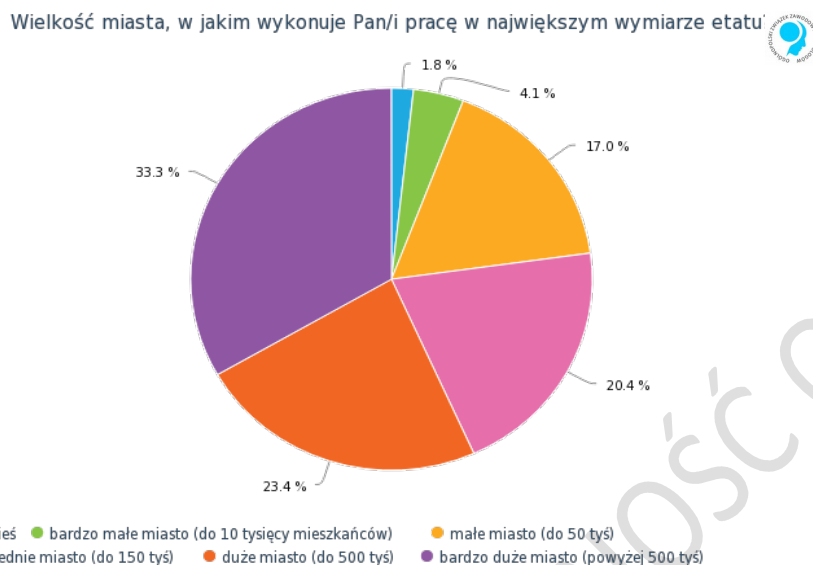
Wykres 3. Miejsce wykonywania pracy w zależności od województwa.

Źródło: opracowanie własne OZZP.

Przeważały osoby pracujące w dużych i bardzo dużych miastach (> 150 tys. mieszkańców).

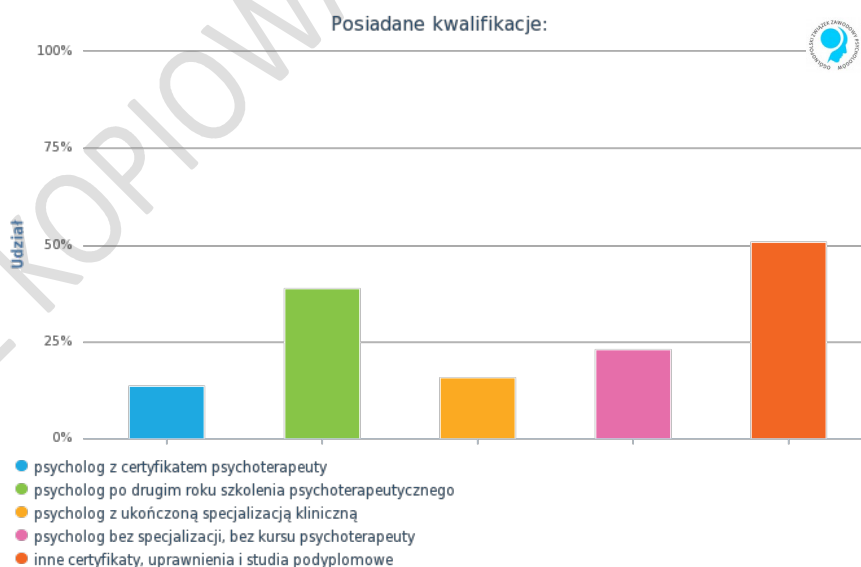
Wykres 4. Miejsce wykonywania pracy w zależności od województwa.

Źródło: opracowanie własne OZZP.

52,2% badanych posiadało certyfikat lub było na zaawansowanym etapie certyfikacji psychoterapeutycznej, a 15,9% posiadało ukończoną specjalizację kliniczną (wykres 5).

Wykres 5. Rozkład procentowy ilości psychologów w zależności od posiadanych kwalifikacji.

Źródło: opracowanie własne OZZP.

2. Sytuacja zarobkowa psychologów w ochronie zdrowia

Uczestnicy badania pracowali w od 1 do 8 miejscach pracy (średnio w niemal 2,4 miejscach na osobę), rzadziej niż co czwarty psycholog pracuje tylko w jednym miejscu. Dokładne dane na ten temat przedstawiono w tabeli 1.

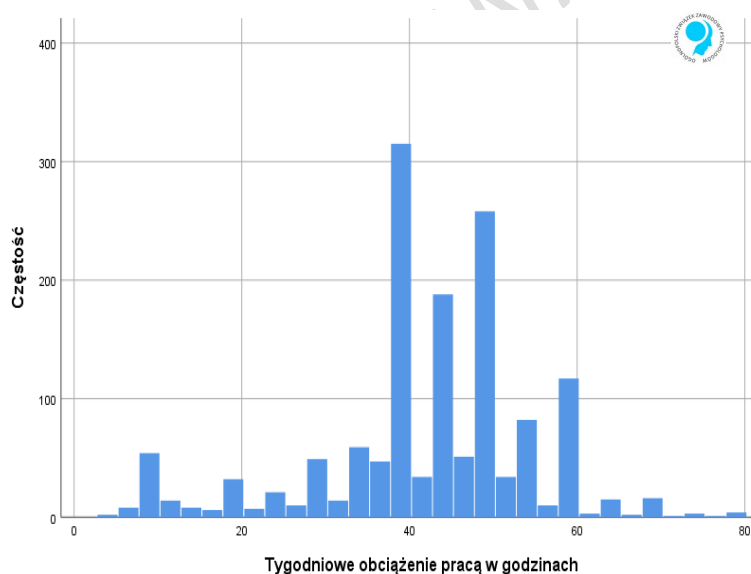
Tabela 1. Ilość miejsc pracy badanych psychologów.

Liczba miejsc pracy	Ilość osób (N)	Odsetek osób (%)
1	337	22,8%
2	516	35,0%
3	414	28,0%
4	143	9,7%
5	55	3,7%
6 i więcej	11	0,7%

Źródło: opracowanie własne OZZP.

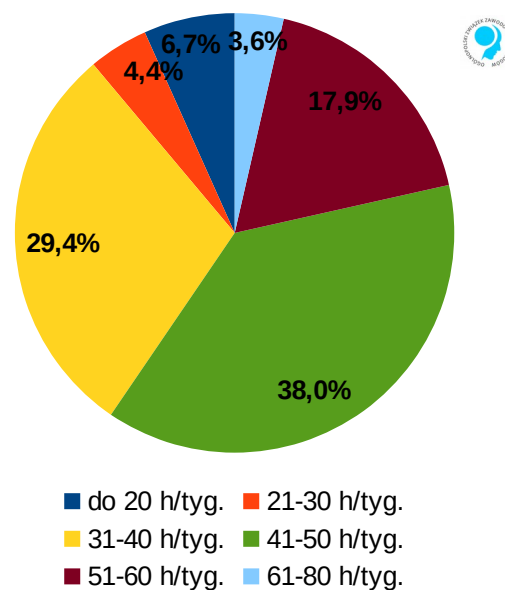
Badani psychologowie pracowali od 4 do 80 godzin tygodniowo (od 0,1 do 2,0 osobotetu), z czego tylko 17,4% wypracowywało 40 godzin, a aż 59,5% pracowało ponad 1 etat. Szczegółowe dane o obciążeniu pracą zawarto na wykresach 6 i 7.

Wykres 6. Tygodniowe obciążenie pracą w godzinach .

Źródło: opracowanie własne OZZP.

Wykres 7. Tygodniowe obciążenie pracą w etatach

Źródło: opracowanie własne OZZP.

3. Sytuacja zarobkowa psychologów zatrudnionych w ramach umowy o pracę

Wśród objętych badaniem psychologów 1124 osoby posiadały umowę o pracę w minimum 1 placówce ochrony zdrowia, 22,2% świadczyło usługi psychologiczne w 2 placówkach, a 6,2% w 3 i więcej. W tabeli 2 zawarto informacje o średnim miesięcznym wynagrodzeniu zasadniczym brutto z tytułu umowy o pracę, przeliczone na 1 etat pracy.

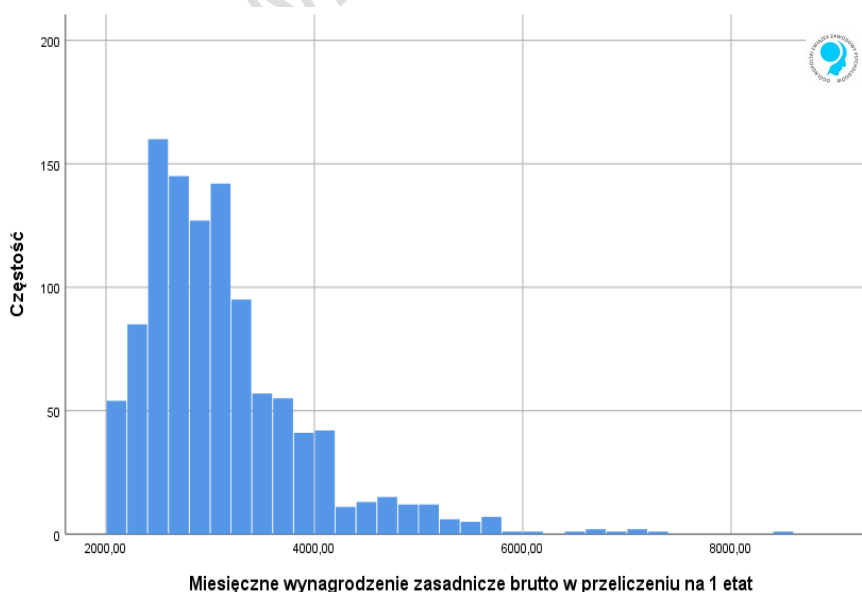
Tabela 2. Średnie miesięczne wynagrodzenie zasadnicze brutto z tytułu umowy o pracę w przeliczeniu na 1 osobo-etat.

Miesięczne wynagrodzenie zasadnicze brutto / etat	Min.	Maks.	Średnia	Odchylenie standardowe	Mediana	Dominanta
	2000,00	8400,00	3091,84	805,28	2924,00	3000,00

Źródło: opracowanie własne OZZP.

W przeliczeniu na 1 etat, badani psycholodzy deklarowali osiągnięte zasadnicze miesięczne wynagrodzenie brutto od 2000 zł do 8400 zł, należy jednak podkreślić, iż w badaniu udział wzięły również osoby zatrudnione w niepublicznych placówkach ochrony zdrowia. Średnie miesięczne wynagrodzenie zasadnicze brutto nieznacznie przekraczało 3000 zł, a aż 60,6% badanych osiągało poziom równy i niższy. Łącznie nawet 93,1% psychologów może zarabiać poniżej średniej krajowej (<4500 zł/miesięcznie). Rozkład wysokości miesięcznych zarobków zasadniczych brutto zaprezentowano na wykresie 8.

Wykres 8. Rozkład miesięcznych wynagrodzeń zasadniczych brutto z tytułu umowy o pracę w przeliczeniu na 1 etat.

Źródło: opracowanie własne OZZP.

W tabeli 3 opisano wysokość zarobków w zależności od posiadanych kwalifikacji.

Tabela 3. Średnie miesięczne wynagrodzenie zasadnicze brutto z tytułu umowy o pracę na 1 etat w zależności od kwalifikacji.

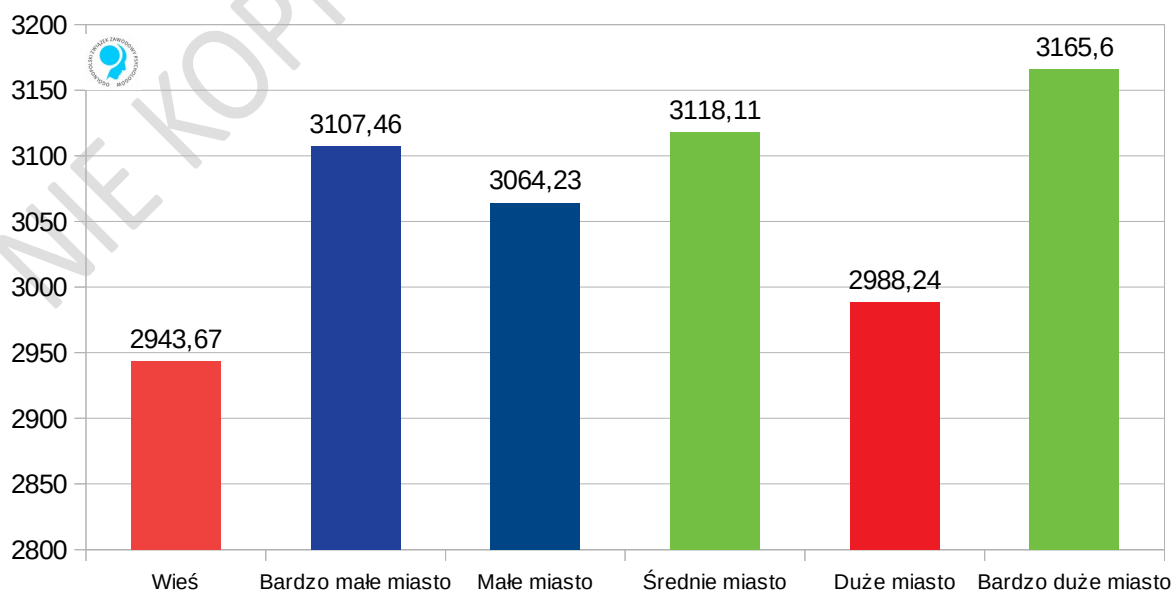
Posiadane kwalifikacje	Min.	Maks.	Średnia	Odchylenie standardowe	Mediana
Wykształcenie podstawowe – tytuł magistra	2000,00	7000,00	2913,67	720,41	2750,00
Ukończony II rok szkoły psychoterapii	2000,00	7200,00	3036,36	764,78	2840,00
Ukończona szkoła psychoterapii - certyfikat	2000,00	5833,33	3397,78	845,89	3200,00
Ukończona specjalizacja kliniczna	2150,00	8400,00	3629,54	897,62	3500,00
Inne kursy, szkolenia, studia podyplomowe itp.	2000,00	7200,00	3091,84	805,28	2924,00

Źródło: opracowanie własne OZZP.

Psycholodzy posiadające podstawowe wykształcenie uprawniające do podjęcia pracy w ochronie zdrowia średnio otrzymywali wynagrodzenie nieznacznie przekraczające 2900 zł brutto/etat. Dopiero ukończenie dodatkowych szkół i specjalizacji, niemal dwukrotnie wydłużających czas edukacji pozwala osiągnąć średnie wynagrodzenie zasadnicze przekraczające 3000 zł brutto. Jednocześnie należy podkreślić iż zaobserwowane zarobki maksymalne, dotyczące pracowników placówek niepublicznych, stanowią istotne zagrożenie odpływu wykwalifikowanej kadry psychologicznej z sektora publicznego do prywatnego, motywowane chęcią poprawy swojej sytuacji zarobkowej.

Dochody psychologów okazały się istotnie różne w zależności od wielkości miejsca wykonywania pracy (wykres 9).

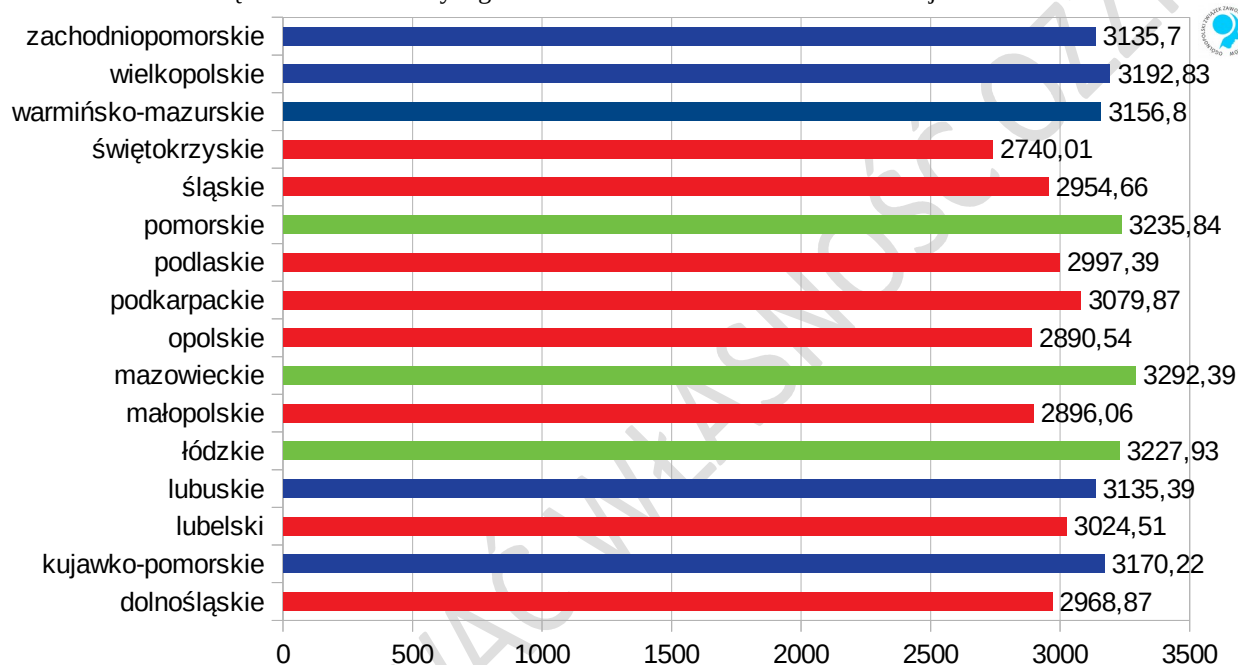
Wykres 9. Średnie miesięczne wynagrodzenia zasadnicze brutto / etat w zależności od wielkości miejsca pracy.

Źródło: opracowanie własne OZZP.

Najwyższe średni zasadnicze wynagrodzenie brutto osiągają psycholodzy pracujący w średnich miastach (do 150 tys. mieszkańców) oraz bardzo dużych (powyżej 500 tys.), w miejscowościach do 50 tys. mieszkańców dochody są zbliżone dla średniej dla kraju, zaś na wsiach i w miastach pomiędzy 150 a 500 tys. mieszkańców średni miesięczny dochód jest niższy. Różnice pomiędzy największymi i najmniejszymi miejscowościami są istotne statystycznie ($H = 11,715$; $p = 0,039$).

Wykres 10. Średnie miesięczne zasadnicze wynagrodzenie brutto / etat w zależności od województwa.

Zasadnicze wynagrodzenie miesięczne brutto: **poniżej średniej dla kraju**, **zbliżony do średniej**, **powyżej średniej**
 Źródło: opracowanie własne OZZP.

4. Sytuacja zarobkowa psychologów zatrudnionych w ramach kontraktu

Łącznie 428 spośród uczestników badania współpracowało z jednostkami ochrony zdrowia w ramach własnej działalności gospodarczej, z czego 41,8% łączyło obie formy zatrudnienia. Podstawowe dane o czasie pracy i zarobkach psychologów świadczących usługi w jednostkach ochrony zdrowia w ramach prowadzenia własnej działalności gospodarczej zawarto w tabeli 4.

Tabela 4. Dochody badanych psychologów z tytułu kontraktu z jednostką ochrony zdrowia.

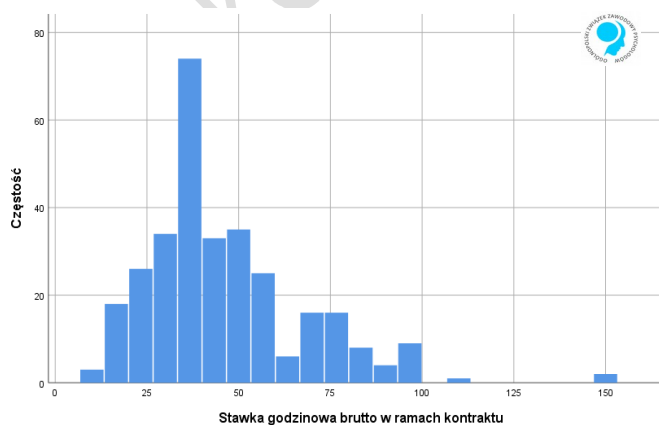
	Min.	Maks.	Średnia	Odchylenie standardowe	Mediana	Dominanta
Godziny pracy w miesiącu	2,00	250,00	69,57	52,18	57,00	20,00
Stawka godzinowa	12,00	150,00	46,52	21,76	40,00	35,00
Miesięczny dochód brutto	50,00	13 000,00	2674,00	1866,69	2400,00	3000,00

Źródło: opracowanie własne OZZP.

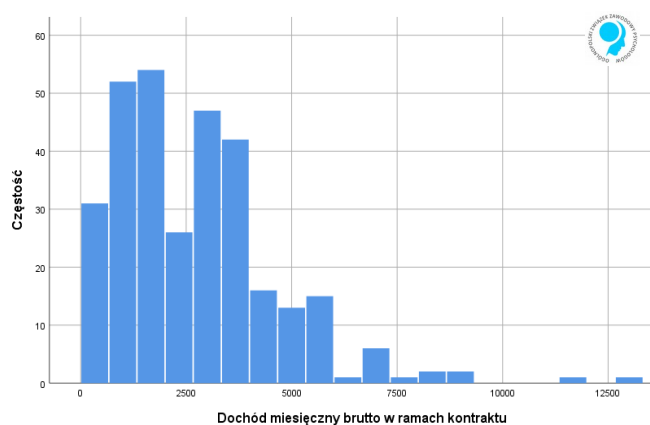
Badani psychologowie pracowali na kontrakcie od 2 do aż 250 godzin miesięcznie za stawkę od 12 do 150 zł/h w zależności od sektora (publiczny / prywatny), najczęściej występująca stawka godzinowa to 35 zł / brutto. Średni dochód brutto z tytułu pracy kontraktowej wynosił niespełna 2700 zł, a dominanta zarobków z tytułu kontraktu była równa dominancie zarobków z tytułu umowy o pracę, co oznacza że najwięcej psychologów w Polsce osiąga dochód równy 3000 zł brutto / miesiąc, bez względu na rodzaj zatrudnienia (umowa / kontrakt).

Aż 88,1% pracowników kontraktowych osiągało zasadniczy dochód niższy od średniej krajowej (< 4500 zł). Informacje o zróżnicowaniu stawek godzinowych i miesięcznych przychodów zawarto na wykresach 11 i 12.

Wykres 11. Rozkład stawek godzinowych na **kontrakcie**. Wykres 12. Rozkład miesięcznych dochodów z kontraktu.

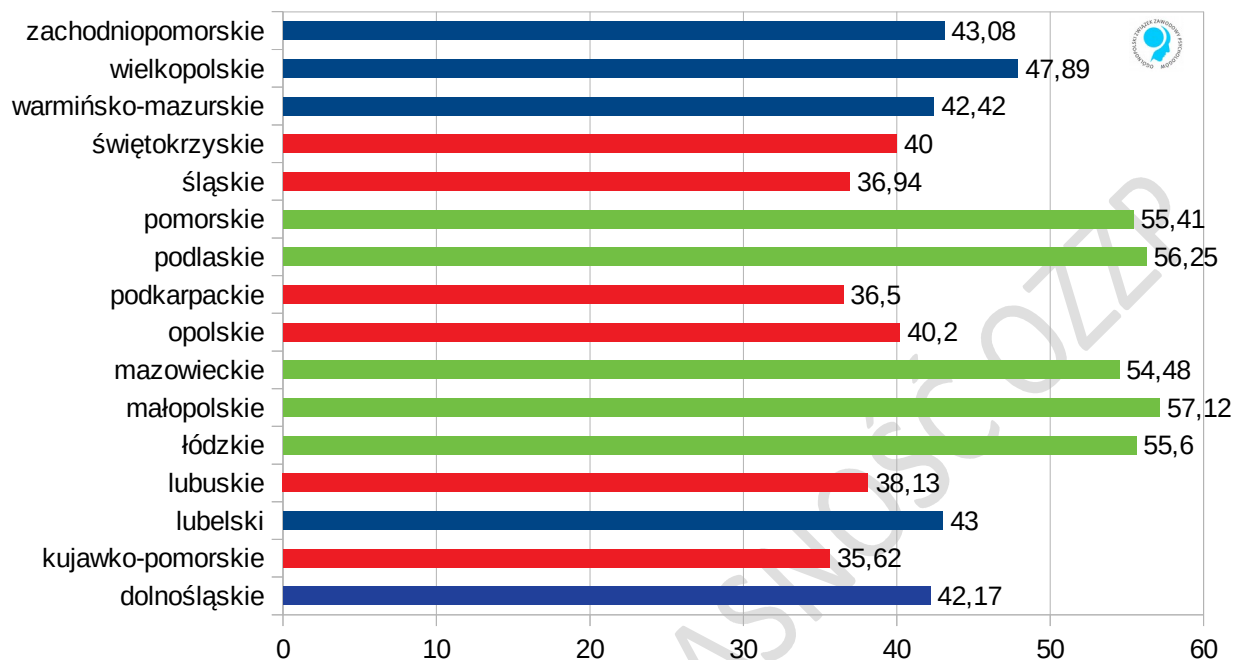
Źródło: opracowanie własne OZZP.

Źródło: opracowanie własne OZZP.

Na wykresie 13 zawarto informacje o średnich stawkach godzinowych brutto z uwzględnieniem województwa, w którym świadczone są usługi, w ramach kontraktu z jednostką ochrony zdrowia.

Wykres 13. Średni stawki godzinowe brutto w zależności od województwa.

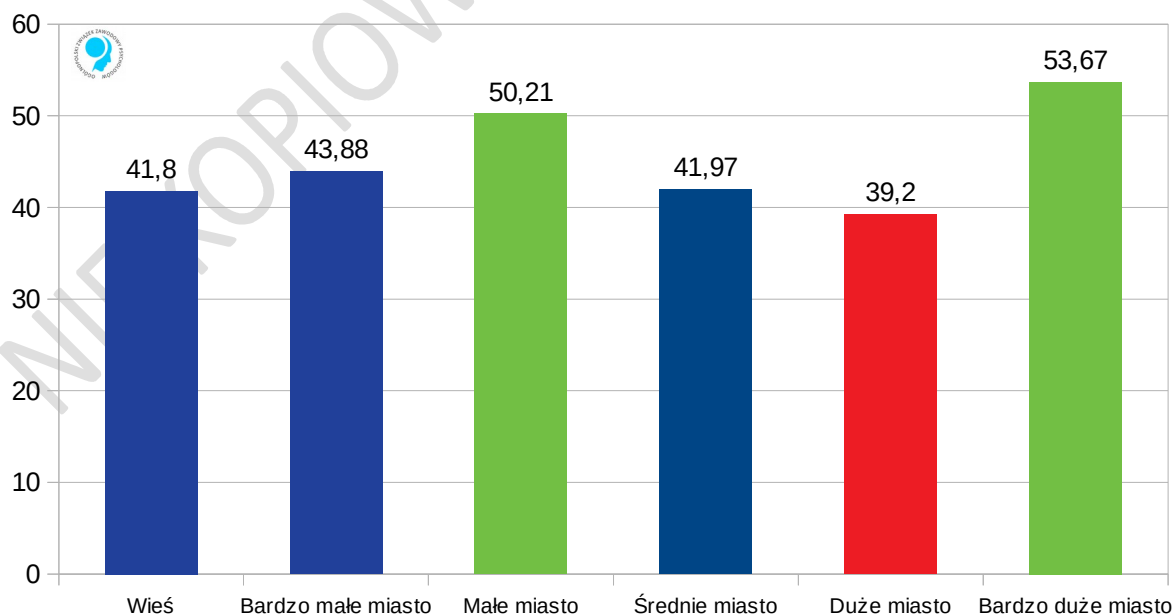

Stawka godzinowa: poniżej średniej dla kraju, porównywalny do średniej, powyżej średniej

Źródło: opracowanie własne OZZP.

Sprawdzono także zróżnicowanie stawek godzinowych w zależności od wielkości miejsca pracy (wykres 14).

Wykres 14. Średni miesięczne dochody brutto / etat w zależności od wielkości miejsca pracy.

Źródło: opracowanie własne OZZP.

5. Zależności pomiędzy osiąganymi dochodami a wybranymi czynnikami socjodemograficznymi i około-zawodowymi

W badanej grupie nie zaobserwowano istotnych różnic w badanych wskaźnikach pomiędzy kobietami i mężczyznami ($Z = -1,608$; $p < 0,05$). Zgodnie z przewidywaniami, dostrzeżono szereg związków świadczących o zmianach w sytuacji zarobkowej głównie w zależności od wieku i stażu pracy, a wyniki przeprowadzonej analizy korelacji opisano w tabeli 5.

Tabela 5. Współczynniki korelacji rho Spearmana w analizie związków między sytuacją zarobkową a wybranymi czynnikami dodatkowymi.

Grupa	Wskaźnik	Wiek psychologa	Długość stażu zawodowego	Wielkość miejsca pracy
Zatrudnieni na umowę o pracę	Średnie zarobki miesięczne	0,312***	0,320***	0,054
	Obciążenie godzinowe	0,190**	0,140**	-0,001
Pracownicy kontraktowi	Średnie zarobki miesięczne	0,179***	0,155**	-0,046
	Stawka godzinowa	0,368***	0,350***	0,123*

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

Źródło: opracowanie własne OZZP.

Zauważono, że bez względu na rodzaj zatrudnienia wraz ze wzrostem wieku oraz stażu pracy rosną średnie zarobki i stawki godzinowe, przy czym należy zauważyć że siły tych wzrostów są niskie ($\rho = 0,312 - 0,368$) albo bardzo niskie ($\rho = 0,140 - 0,190$). Co więcej, wykazano że wśród psychologów zatrudnionych w ramach umowy o pracę wraz z wiekiem i stażem pracy istotnie rośnie także obciążenie godzinowe ($p < 0,01$). Słaby wzrost wynagrodzeń oraz towarzyszący mu wzrost nakładu pracy stanowić może bardzo istotny czynnik wyjaśniający problem wypalenia zawodowego psychologów pracujących w ochronie zdrowia oraz jeden z możliwych motywów odpływu najbardziej wykwalifikowanej kadry do innych branż lub profesji.

Wielkość miejsca zamieszkania nie była liniowo powiązana z zarobkami psychologów pracujących na umowę o pracę, ale zauważono słaby związek świadczący o tym, że wraz ze wzrostem wielkości miejsca pracy rośnie stawka godzinowa brutto w przypadku pracowników kontraktowych. To z kolei może powodować migrację samozatrudnionych specjalistów do większych miejscowości, a tym samym niedobór pracowników kontraktowych w mniejszych miastach.

6. Metodyka badania

Badanie przeprowadzono w dniach 30.12.2018 - 15.01.2019 na grupie 1664 psychologów z całej Polski, za pomocą autorskiej ankiety on-line zamieszczonej na serwisie survio.pl i rozpowszechnianej drogą elektroniczną. Ochotnicy zostali uprzedzeni o rzeczywistym celu i przeznaczeniu badania oraz pełnej dobrowolności i anonimowości udziału. Żadne z zadanych pytań nie było obligatoryjne. Uczestnicy mieli pełne prawo do zadawania pytań dotyczących treści ankiety oraz wycofania swojego udziału bez podania przyczyny, do momentu wyłania wyników.

Analizę statystyczną przeprowadzono w licencjonowanym pakiecie IBM SPSS Statistics v.25 z zastosowaniem różnych technik opisu statystycznego, metod korelacji parami (rang Spearmana) oraz porównywania dwóch i więcej niezależnych grup nieparametrycznymi testami U Manna-Whiteneya oraz H Kruskala-Wallisa. Za wskaźnik istotności statystycznej przyjęto wartość $p < 0,05$.

NIE KOPIOWAĆ WŁASNOŚĆ OZP